

ภาควิชาสตรีศึกษา
คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ยุติความรุนแรง ต่อผู้หญิง

ตอนที่ 5

28 พฤศจิกายน
2557

สถานการณ์ความรุนแรงในประเทศ

และประสบการณ์การแก้ปัญหาความรุนแรงระดับท้องถิ่น

เดือนพฤศจิกายน นับเป็นเดือนที่องค์กรด้านผู้หญิงทั่วโลกยกให้เป็นเดือนแห่งการต่อต้านการกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก โดยในวันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปีถือเป็นวันที่ถูกกำหนดอย่างเป็นทางการให้เป็น วันแห่งการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก หลายหน่วยงานมีการจัดงาน เพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องนี้กันอย่างคึกคัก โดยในประเทศไทยพยายามรณรงค์เรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่องเช่นกัน แม้ว่าจะมีจะรณรงค์แก้ปัญหาเรื่องความรุนแรงในครอบครัว โดยเฉพาะการกระทำต่อผู้หญิงและเด็กมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ดูเหมือนความพยายามที่จะลดปัญหาสำคัญนี้จะไม่ลดลงตามความคาดหวังของทุกคน เพราะหากย้อนกลับไปดูสถิติการกระทำรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้รับคำยืนยันจากหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องชัดเจนว่า ไม่ได้ลดน้อยลงและที่น่าตกใจกว่าก็คือ ตัวเลขสถิติการเกิดความรุนแรงกลับพุ่งสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วงอีกด้วย

ทั้งนี้จากการสำรวจความคิดเห็นผู้หญิงจำนวน 1,194 ราย อายุ 20-60 ปี ในพื้นที่กรุงเทพฯ เรื่อง "ความคิดเห็นเนื่องในวันยุติความรุนแรง ปี 2556" ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่ามีผู้หญิงถึงร้อยละ 67 ยังไม่ทราบว่า วันที่ 25 พฤศจิกายนของทุกปี เป็นวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก

หน่วยงานสตรีขององค์การสหประชาชาติ (UN Women) รายงานว่าในปี 2556 ประเทศไทยมีเด็กและสตรีถูกกระทำรุนแรงสูงขึ้น ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อคู่ของตนเอง โดย **ไทยอยู่ในลำดับที่ 36 จาก 75 ประเทศที่มีการกระทำรุนแรงทางกายมากที่สุด และอยู่ในลำดับที่ 7 จาก 71 ประเทศที่มีการกระทำรุนแรงทางเพศมากที่สุด** สถานการณ์การกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในประเทศไทยมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างน่าวิตก เพียงเวลา 1 ปียอดพุ่งขึ้นร้อยละ 35 ในจำนวนนี้เป็นสตรีร้อยละ 40 ความรุนแรงในกลุ่มสตรี พบมากที่สุดอยู่ในกลุ่มอายุ 24 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 74 ปัญหาอันดับ1 ที่พบ ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย 9,699 ราย คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมาคือถูกกระทำทางเพศ 2,226 ราย คิดเป็น ร้อยละ 18 ผู้กระทำเป็น คู่สมรสมากที่สุดร้อยละ 53 สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการนอกใจ หึงหวง ทะเลาะวิวาทกัน

นอกจากนี้ผู้หญิงจำนวนร้อยละ 30 ระบุว่า ยินยอมได้ที่จะยอมรับการถูกกระทำรุนแรง โดยอดทนไม่ทำอะไร ด้วยเหตุผลอันดับหนึ่งคือ อายุ รองลงมาคือ หนีเพื่อลูก กลัวถูกทำร้ายซ้ำ และไม่รู้อะไรขอความช่วยเหลือ ทั้งนี้ผู้หญิงกลุ่มตัวอย่างนี้ระบุว่า ไม่รู้ว่าหน่วยงานช่วยเหลือมีที่ใดบ้าง ขณะที่ร้อยละ 34.3 ระบุว่า ไม่ทราบว่ามีความหมายคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว สำหรับพฤติกรรมความรุนแรงที่ผู้หญิงคิดว่ายอมรับได้ อันดับหนึ่งได้แก่ การเฆี่ยนตีไม่พูดจา ร้อยละ 46.8 ตามมาด้วย การหึงหวง ร้อยละ 45.7 การห้ามไม่ให้ออกไปไหน ร้อยละ 26.5 การใช้คำพูดตะคอก/ส่อเสียด /ด่าทอ ร้อยละ 25 การไม่รับผิดชอบครอบครัว ร้อยละ 23.4 การทำลายข้าวของ ร้อยละ 19.9 การบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 13.5, และการทุบตีทำร้ายร่างกาย/ขู่ฆ่า/ประจาน ร้อยละ 8

ภายในฉบับนี้

- + สถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงในประเทศ
- + การรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
- + ประสบการณ์ของอาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิง
ชนบทกับการแก้ปัญหาคความรุนแรงระดับท้องถิ่น
 - WSS จาก สบมก
 - สุจิตรา สุทธิพงษ์
 - อสพินธุ์ พูลสังข์
 - วิภา เตชะญ
 - แบ่งน้อย ไช้ช่อ
- + ข้อเรียกร้องของเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงภาคเหนือเนื่องในวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง 25 พฤศจิกายน 2557

ตามลำดับ ขณะที่พฤติกรรมที่ผู้หญิงไม่ถือว่าเป็นความรุนแรงทางเพศ ได้แก่ การหยอก ล้อ/แซว ร้อยละ 61.9 การใช้สายตาทะลอมจ้องมองเรื้อนร่าง ร้อยละ 35.8 การพูดจา ลวนลาม ร้อยละ 27.6 การจับเนื้อต้องตัว หรือแตะอวัยวะ ร้อยละ 10.8 ตามลำดับ

นอกจากนี้สถิติการใช้บริการ ของศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข พบว่า แนวโน้มการ กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงมีสูงขึ้น จะเห็นจากตัวเลขเฉลี่ยวันละ 87 ราย หรือ ทุก 15 นาที เราจะมีผู้หญิงและเด็กถูกทำร้าย ซึ่งข้อมูลที่น่าสนใจคือ ผู้ที่กระทำส่วนใหญ่ เป็นคนใกล้ชิด ที่เด็กและผู้หญิงไว้วางใจ ที่สำคัญ ผู้ที่กระทำรุนแรงเป็นคนที่มีความรู้ มี การศึกษา แต่ส่วนใหญ่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้

สถิติการกระทำ ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก
ปี 2556 มีจำนวน 31,866 ราย

- เฉลี่ยวันละ 87 ราย
- ทุก 15 นาที มีผู้หญิงและเด็กถูกทำร้าย 1 คน
- ผู้ที่กระทำส่วนใหญ่เป็นบุคคลใกล้ชิดที่ เด็กไว้วางใจ

ข้อมูลจาก - ศูนย์พึ่งได้ กระทรวงสาธารณสุข

การรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

"รณรงค์ปลอดภัย"

Orange your journey หนึ่งในกิจกรรมรณรงค์ระดับสากลของ un women และยูไนท์แคมเปญเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง ของเลขาธิการสหประชาชาติ (unite campaign to end violence against women) เพื่อจัดการคุกคามทางเพศต่อผู้หญิงและเด็ก บนรถโดยสารประจำทางจำนวน 3,509 คัน องค์กรขนส่งมวลชน กรุงเทพมหานคร ได้จัดฉายภาพยนตร์สั้นพร้อมแจกแผ่นพับและ สติกเกอร์รณรงค์หยุดพฤติกรรมคุกคามทางเพศในรถ ขสมก. และ ทำปัสสาวะรถทุกแห่ง ซึ่งประชาชนที่ใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ รถ ประจำทาง รวมทั้งพนักงานเก็บค่าโดยสารเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะพบกับพฤติกรรมคุกคามทางเพศ ร่วมเป็นอาสาสมัครในการช่วยระวัง สอดส่องพฤติกรรมเหล่านี้ หรือเป็น "ตาสปะรด" ได้มาแบ่งปัน ประสบการณ์ร่วมกัน โดยในการฝึกอบรมนั้นได้จำแนกพฤติกรรม การ ล่วงละเมิดทางเพศไว้ ไม่ว่าจะเป็นโดนทักทาย สายตา ทางคำพูด หรือการ สัมผัส เช่น ลูบมือ จับสะโพก หรือพูดจา ลวนลาม เป็นต้น

ทั้งนี้ ยังมีการนำภาพยนตร์สั้นเผยแพร่ในสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนตื่นตัวและระมัดระวังต่อปัญหา เพื่อให้สังคมไม่นิ่งเฉยต่อการกระทำ ดังกล่าว ได้ร่วมกันสอดส่องและดูแลไม่ให้เกิดปัญหาคุกคามทางเพศขึ้น เพื่อป้องกันภัยคุกคามทางเพศทั้งในที่ทำงาน อู่จอดรถของขสมก. ทั้ง 8 เขต และบนรถโดยสารประจำทางที่ ขสมก. มีเส้นทางเดินรถ อยู่ 114 เส้นทาง

ป้ายลิสติกได้ตา แคมเปญเด็ด "ต่อต้านความรุนแรง" หวังกระแสในเน็ตมัลกดัน

ผลวิจัยของกองทุนสหประชาชาติเพื่อยุติความรุนแรงต่อสตรี (UN Women) พบว่า 1 ใน 5 ของผู้หญิงทั่วโลกถูกระงับความรุนแรง 62% ของคนไทย หรือ (2ใน3) เมินผู้หญิงถูกทำร้าย เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องครอบครัวไม่ยากยุ่ง ทำให้**ประเทศไทยติดอันดับ 2 ใน 75 ประเทศ ที่เชื่อว่าความรุนแรงต่อกรรยาเป็นสิ่งที่รับได้**

จากประเด็นดังกล่าว จึงเกิดกระแสที่ต้องการกระตุ้นให้ผู้หญิงไทยตระหนักว่าปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงไม่ใช่เรื่องปกติที่จะยอมรับได้อีกต่อไปและกล้าที่จะออกมาแสดงออกมากขึ้นเมื่อถูกระงับความรุนแรง การรณรงค์นี้ริเริ่มจากสื่อสิ่งพิมพ์ในนิตยสาร โดยความร่วมมือของ Marie Claire และ BBDO Bangkok ซึ่งมีแนวคิดว่าการสื่อสารผ่านสิ่งพิมพ์เป็นเพียงการสื่อสารทางเดียว (One Way Communication) ขณะที่พฤติกรรมของผู้บริโภคในปัจจุบันนิยมใช้สื่อ social media เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิงซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการรณรงค์นี้และมีการขยายให้เป็นแคมเปญที่ผู้บริโภคสามารถ Action ร่วมกับกิจกรรมในครั้งนี้ได้ด้วย การร่วมรณรงค์แสดงพลังไม่ยอมรับ ไม่ยินยอมกับความรุนแรงในสตรี จึงเริ่มต้นจากเหล่าคนดัง ดารา และชัชชวณให้ผู้หญิงในประเทศไทยร่วมทำสัญลักษณ์ได้ตา ถ่ายรูป อัปโหลดใน IG และ Facebook และติดแท็ก #womenagainstabuse เพื่อเรียกร้องให้ทั้งผู้หญิงและผู้ชายหยุดการทำรุนแรงในครอบครัว

สำหรับการทำสัญลักษณ์ได้ตานั้น โปสเตอร์การรณรงค์ให้มีการปาดลิปสติก ที่บริเวณใต้ตาข้างใดข้างหนึ่ง เป็นสีอะไรก็ได้ โดยเป็นนัยยะสื่อถึงผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกาย อาจจะมีรอยสัก หรือคนใกล้ตัว จนมีรอยข้ำที่ใต้ตานั้นเอง โดยในอนาคต อาจมีการนำภาพของคนที่ทำสัญลักษณ์ได้ตาทั้งหมดมาต่อยอดจัดเป็นนิทรรศการด้วย

การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างชุมชนปลอดภัยลดความรุนแรงในครอบครัว : กรณีศึกษา บ้านดอยก้อม หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านโอง อำเภอบ้านโอง จังหวัดลำพูน

การวิจัยเพื่อสร้างชุมชนปลอดภัยลดความรุนแรงในครอบครัว มีเป้าหมายให้สมาชิกในชุมชนได้ลุกขึ้นมาศึกษาชุมชนของตนเองในเรื่องความรุนแรง เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสศึกษาเป็นนักวิจัยชุมชนและนำเสนอทางออกของปัญหาส่วนกัน โดยเน้นให้เห็นนักวิจัยชุมชนได้เข้าใจแนวความคิดเรื่องเพศภาวะและความรุนแรงในครอบครัว ก่อนทำวิจัยได้มีการอบรมนักวิจัยชุมชนในเรื่องวิธีการหาข้อมูลให้นักวิจัยชุมชนมีทักษะในการตั้งคำถามและช่วยกันออกแบบสอบถามให้สัมพันธ์กับบริบทของชุมชน เทคนิคสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามให้นักวิจัยชุมชนลงไปสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเรื่องความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีนักวิจัยภายนอกช่วยให้คำแนะนำในเชิงวิชาการและทักษะในการทำวิจัย

ผลของการศึกษาจะออกมาว่าผู้หญิงทั้งโสดและแต่งงานแล้วส่วนใหญ่เข้าใจความหมายของ "ความรุนแรงในครอบครัว" แต่ก็ไม่อาจมองข้ามส่วนน้อยที่ยังคงเข้าใจเรื่องความรุนแรงในครอบครัวคลาดเคลื่อนหรือยังยึดถือความเชื่อฝังหัวที่ได้รับการถ่ายทอดกันมาทางวัฒนธรรมชุมชน ทำให้ไม่กล้าที่จะบอกความจริง เรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว และเพิกเฉยที่จะเข้าไปช่วยเหลือผู้ที่ถูกระงับความรุนแรง เพราะมองว่าเป็นเรื่องภายในครอบครัว คนนอกไม่ควรเข้าไปเกี่ยวข้อง ดังนั้นนักวิจัยชุมชนจึงเสนอว่าควรที่จะเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมในเรื่องนี้โดยการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องความรุนแรงในครอบครัว สิทธิมนุษยชน โดยจัดอบรมสมาชิกในชุมชนและเครือข่าย เช่น โรงพยาบาลชุมชน สถานีตำรวจ และองค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้น และควรมีการจัดตั้งศูนย์เพื่อช่วยเหลือเบื้องต้นให้คำปรึกษากับผู้ถูกระงับความรุนแรง

ประสบการณ์ของอาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิง กับการแก้ปัญหาความรุนแรงระดับท้องถิ่น

พรรณงาม สมณา

อาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบทในพื้นที่ 17 จังหวัด

ภาคเหนือของประเทศไทย รุ่นที่ 3

พรรณงาม สมณา สตรีนักพัฒนา
ในชุมชน 5 ชั้นวา หรือที่เราเรียกแม่ปิ้ง
จนติดปาก มีประสบการณ์ส่วนตัว
ที่เผชิญกับความรุนแรงในครอบครัว

มาตั้งแต่วัยเยาว์ “ตอนแม่ปิ้งยังเด็ก แม่ของแม่ปิ้งบอกว่าลูก
ต้องมีสามี ทั้งที่แม่ก็โดนพ่อเตะตีสารพัด ทั้งที่แม่ก็เป็นครู เวลา
พ่อมาเหล้าจะอาละวาด ทำร้ายเพราะถือว่ามีเงินเลี้ยงครอบครัว
พ่อใช้อำนาจในครอบครัวอย่างมากมาย แม่ปิ้งก็ให้เห็นความ
รุนแรง เห็นพ่อเอาไม้คดดาบไม้มาไล่ฟันแม่ แม่วิ่งไปหลบในห้อง
แล้วก็วิ่งออกจากหน้าต่างลงไปบ้านอาที่เป็นกำนัน” ครั้งหนึ่ง
มีเหตุการณ์ที่รุนแรงมากครอบครัวย้ายมาอยู่ในตัวเมือง
เชียงใหม่แล้ว พ่อกับแม่ทะเลาะกันเรื่องค่าแรงคนงานก่อสร้าง
โรงเรียน “แม่บอกมันไม่เป็นธรรม เธอจะต้องจ่ายเงินให้กับ
ลูกน้อง พ่อบอกไม่ให้เพราะมันไม่ได้ทำงานตามแบบที่สั่ง
ก็ทะเลาะกัน พ่อว่าแม่เห็นพวกลูกน้องดีกว่าพ่อ พ่อก็เอาปืนไล่
ยิงแม่ จนแม่ต้องมุดไปอยู่ในส้วมแม่ปิ้งต้องบอกว่า “พ่อ
ถ้าอยากยิง ให้มายิงหนูนี้ หนูจะนั่งให้พ่อยิงเลย พ่อยิงหนู
พ่อไม่ต้องไปยิงแม่” พ่อเอาปืนมาจ่อหัวแม่เลย ตอนนั้นแม่ปิ้ง
โตะแล้ว บอกกับพ่อว่าวันนี้ยอมตายเพื่อแม่แต่พ่ออย่าทำอะไรแม่
ผู้หญิงมันต้องกล้าขนาดนั้น พอพ่อเค้าเห็นว่าเราเป็นลูก เค้าก็
ไม่กล้ายิง ส่วนพี่น้องคนอื่นก็วิ่งไปดูแลแม่ คนหนึ่งก็ไปขัดขา
พ่อ พี่น้องทุกคนช่วยกันหมด ถ้าพ่อกับแม่ทะเลาะกัน พวกเรา
ก็บ้านแตก แต่เราก็ต้องจำทนอยู่ในภาวะแบบนั้น จนพ่อ

เลิกเหล้า พอพ่อเลิกเหล้าพ่อก็ดีขึ้น ตอนพ่อไปสาบานเลิกเหล้า
แม่เป็นคนถือขันน้ำ พ่อเป็นคนใจแข็ง เต็มขาด แต่พ่อก็รัก
ครอบครัวมาก นี่คือภาพพจน์ของครอบครัวที่เกิดความรุนแรง
ขึ้นจริงๆ ถึงแม้ว่าแม่จะเป็นครูก็ไม่อาจจะหลุดพ้นไปจาก
ปลายตีนพ่อได้ นั่นคือความรุนแรงที่ทุกระดับเจอ แต่ผู้หญิง
ไม่รู้จะไปเรียกร้องเอากับใคร”

หลังจากที่ไปเรียนกับศูนย์สตรีศึกษา ก็เริ่มทำขบวนการใน
ชุมชน ได้ทำงานร่วมกับมูลนิธิเพื่อนหญิงเรื่องยุติความรุนแรง
และมูลนิธิผู้หญิงเรื่องส่งเสริมโอกาส และได้ไปอบรมผู้นำ
ระยะสั้นที่คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และได้ตั้ง
ศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กที่บ้านของตัวเอง นับตั้งแต่ปี 2545
จนถึงปัจจุบันให้ความช่วยเหลือเป็น 1,000 เรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่
เป็นเรื่องครอบครัวและความรุนแรง เช่น

- กรณีท้องไม่พร้อม ท้องไม่มีพ่อเพราะถูกหลอก
- กรณีกินเหล้าแล้วทุบตีภรรยา มีปัญหา 20 กว่าราย
ถ้ารวมสองชุมชนทั้งฟ้าใหม่กับ 5 ชั้นวาก็น่าจะเป็น 100 ราย
แทบจะทุกรายเลยที่กินเหล้าแล้วทุบตีเมีย เรียกได้ว่า
กว่า 80% หรือกรณีฝ่ายผู้ชายไปติดผู้หญิงอื่นแล้วกลับมา
ซ้อมทุบตีภรรยา
- กรณีสามีไล่ยิงออกจากบ้านมีเสื้อผ้าชุดเดียว ก็ให้มา
อาศัยที่บ้านจนปลอดภัย 2 ปี พอเข้มแข็งก็ออกไป
มีครอบครัวใหม่
- กรณีผู้หญิงจี้รถมอเตอร์ไซค์ถูกคนร้ายถีบรถลงข้างทาง
แล้วลากไปข่มขืน ผู้หญิงได้รับการกระทบกระเทือนทาง
สมอง

เทคนิคการช่วยเหลือผู้หญิงมันไม่ได้ตายตัว แต่ที่แน่ๆ คือ เวลา
เกิดความรุนแรงเราจะยับยั้งไม่ให้มันต่อเนื่องได้อย่างไร กรณี

คนที่มาหาแม่คือเขาไม่รู้จะไปพึ่งพาใครเรื่องความคิด ผู้หญิงต้องเสนอตัวออกมาให้สังคมรู้ว่าเราทนไม่ได้แล้วนะเรามีปัญหาเราขอเข้าไปร่วมในขบวนการแก้ไขปัญหา สองเราต้องสร้างศักยภาพของตัวเองขึ้นมา ต้องเรียนต้องรู้และรู้จริงๆ รู้แล้วก็แก้ปัญหาได้ด้วยมือเราเอง ถ้าแก้ปัญหาได้ด้วยมือเราเอง ประสิทธิภาพมันจะสั่งสมและก็ถ่ายทอดให้กับคนอื่นๆ ไป ต้องมีการหนุนเสริมผู้หญิงเรื่อยๆ ข้อมูลทางวิชาการจะต้องส่งให้ผู้หญิงเรื่อยๆ ถ้าจะอยู่ดีๆ ให้ผู้หญิงลุกขึ้นมาผู้หญิงไม่ออกมาหรอกแม้จะมีปัญหาขนาดไหน

สุจิตรา สุทธิพงษ์

อาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบทในพื้นที่ 17 จังหวัด

ภาคเหนือของประเทศไทย รุ่นที่ 6

“สามีเขาไปมีเมียน้อยจริง ผู้หญิงคนนี้น่าจะได้รับการเยียวยาประมาณหนึ่งถึงแม้จะไม่เท่ากับคนที่มิไบบรรองแพทย์ไซ้ใหม่ ทำไมกฎหมายฉบับนี้ถึงจะต้องระบุว่ามิไบบรรองแพทย์ถึงจะคุ้มครองกำลังกำลังเลือกปฏิบัติ รีเปล่า”

สุจิตรา สุทธิพงษ์ ผู้อำนวยการศูนย์พิทักษ์สตรีและเด็ก มูลนิธิพิทักษ์สตรีและเด็ก จังหวัดลำพูน หรือพี่ตุ๊กตา ได้เล่าว่าในเวทีชาวบ้านคำถามเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวกับถูกระทำความรุนแรงในครอบครัว ถูกสามีซ้อม ส่วนใหญ่จะไม่ถามกันในเวที แต่จะสอบถามในภายหลังเป็นการส่วนตัว “ก็จะถามว่าจะไปฟ้องได้ไหม แฉแล้วตอนจบมันจะเป็นอย่างไร? นี่คือสิ่งที่เขาถามมา มีผู้หญิงชนเผ่าถามว่า ญาติเขา (ซึ่งจริงๆ เป็นตัวเอง รีเปล่าก็ไม่รู้) ถูกสามีซ้อมทุกวันเลย เขาจะไปแจ้งความได้ไหม เจ้าหน้าที่ตำรวจชายแดนกลับบอกว่า ไม่ต้องไปแจ้งความหรอก เรื่องเขาซ้อมกันเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว ไม่ต้องไปแจ้งความหรอกจะไปแจ้งทำไม เราฟังอยู่ก็คิดว่าตอบอย่างนี้ได้ยังไง บอกได้ยังไงว่าไม่ต้องไปแจ้งความหรอกเขาซ้อมกันเป็นประจำทุกวัน ไม่ต้องไปแจ้งหรือแจ้งไปเขาก็ไม่รับแจ้งความ จิงรอก

ให้จบชั่วโมงไปเสร็จแล้วค่อยไปแนะนำเขาทีหลัง ว่าเขาควรจะไปแจ้งความถ้าตำรวจไม่รับแจ้งความก็ฟ้องตำรวจต่อมาตรา 157 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่”

อีกกรณีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในครอบครัวคือ “สามีซ้อมภรรยาเพราะจะไปแต่งงานใหม่ก็เลยบังคับให้ภรรยาเลิก ซ้อมเมียทุกวัน ให้ภรรยาหย่าให้ ภรรยาก็จะยอมหย่าให้ แต่อยากเรียกค่าเลี้ยงดู เขามาขอคำปรึกษาด้านกฎหมาย เราส่งต่อให้สหภาพ เพราะในที่ทำงานของเราก็มีทนายความอยู่ในทีมสหวิชาชีพ”

“ถ้าผู้ชายคนหนึ่งคิดเหล้ามาซ้อมเมียหรือพฤติกรรมก้าวร้าวผิดปกติ ที่จะต้องรักษา เวลาเขาไปบำบัด เกิดคำถามต่อไปว่าใครจ่ายค่ารถให้เขา ใครจ่ายค่ายังชีพให้ลูกเมียเขาที่อยู่ที่บ้าน ค่าแรงเขา ใครจ่ายใครรับผิดชอบ ใครรับผิดชอบเป็นเงินทุนฟื้นฟูทั้งหมด “แค่ถามว่าเมียจะไปฟ้องผัวนี้ มันก็ยากแล้วนะพอฟ้องเสร็จจับฟื้นฟูใครรับผิดชอบ ผัวคิดเหล้ากลับมาที่ซ้อมเมียทุกวัน จะเอาผัวไปเลิกเหล้าต้องลงทุนตัวเอง ต้องเดินทางไปโรงพยาบาล เข้าคอร์สเอง ถามว่าใครจะทำ บางที่มันคิดไปแต่ไปไม่ตลอด มันก็ทำไม่ได้อย่างที่บอกว่าตั้งแต่ไปอบรมมา ยังไม่ได้ทำอะไรซักอย่างเดียว”

พี่ตุ๊กตายังได้วิพากษ์การเลือกปฏิบัติในกฎหมายที่นำไปรับรองการตรวจสุขภาพจิตมาเป็นหลักฐานในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรง ในครอบครัวว่า “ถ้าจะไปฟ้องเรื่องสุขภาพจิต ต้องมีใบรับรองแพทย์ว่าคนนี้สุขภาพจิตเสื่อม หรือว่าเกิดโรคซึมเศร้าเกิดภาวะจะฆ่าตัวตายจากการถูกระทำความรุนแรงจากในครอบครัว อย่างนี้เป็นทางเลือกปฏิบัติใหม่ กับผู้หญิงที่สุขภาพจิตแข็งแรง สามีไปมีเมียน้อย ก็ไม่ป่วยไม่ได้ซึมเศร้าทำมาหากินได้ตามปกติ แต่ถูกระทำความรุนแรงไม่น้อยกว่าผู้หญิงคนหนึ่งที่มีสามีไปมีเมียน้อยแล้วเป็นโรคซึมเศร้า แต่กฎหมายคุ้มครองเฉพาะคนที่ซึมเศร้า แล้วไปมีใบรับรองแพทย์ กับอีกคนหนึ่งที่ไม่ใช่ใบรับรองแพทย์ กฎหมายไม่ช่วยเหลืออะไรเลย แบบนี้ถือว่าเลือกปฏิบัติใหม่ ทำไมไม่ถาม

พยานแวดล้อม ถามคนรอบๆบ้านว่าสามีเขาไปมีเมียน้อยจริง ผู้หญิงคนนี้น่าจะได้รับการเยียวยาประมาณหนึ่ง ถึงแม้จะไม่เท่ากับคนที่มิได้รับรองแพทย์ ทำไมกฎหมายฉบับนี้ถึงจะต้องระบุว่า มิได้รับรองแพทย์ถึงจะคุ้มครอง กำลังเลือกปฏิบัติไม่กรณีแบบนี้ไม่มีอะไรยืนยันนอกจากใบรับรองแพทย์ ซึ่งพนักงานสอบสวนก็ต้องดูไปตามพยานเอกสาร พยานหลักฐาน”

วิภา เตชะภู

อาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบทในพื้นที่ 17 จังหวัด

ภาคเหนือของประเทศไทย รุ่นที่ 4

“เราได้เข้าไปคุยกับกลุ่มผู้หญิงในหมู่บ้าน ในประเด็นพวกนี้กับเขาว่าสิทธิของผู้หญิง การทำร้ายร่างกาย ข่มขืนข่มขืน กฎหมายมีไว้ดูแลครอบครองสิทธิของเรา แล้วเราไม่ใช่เป็นผู้หญิง เป็นภรรยาจะต้องทน”

วิภาเล่าว่า ตนเองทำงานในพื้นที่มานานเคยเป็นกำนันมาก่อนหรือกระทั่งตอนนั้นก็มีคนมาปรึกษาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวตลอด เพราะ ชาวบ้านจะมาเล่าให้ฟัง “เราก็เป็นที่ปรึกษาให้เขา พวกพ่อเลี้ยงลูกเลี้ยงอะไรพวกนี้ที่ถูกกระทำ เขาก็จะไม่กล้าจะไปหาใคร เราก็ต้องเข้าไปช่วยๆ ใกล้เคียงให้เขา ถ้าสามารถที่จะแยกให้เขาไปอยู่กับคนอื่นได้ ให้แยกไปอยู่กับตากับยาย ไม่ต้องไปอยู่กับแม่ซึ่งมีพ่อเลี้ยงอยู่ เขาก็เชื่อคำแนะนำของเรา เพราะส่วนหนึ่ง ก็คือการเป็นกำนัน หรือถึงจะเป็นอดีตกำนัน แต่ความที่เราทำงานมาตลอด การที่เราจะให้คำแนะนำเขา เขาก็จะฟัง”

ถ้าสามีภรรยาทะเลาะกันเบื้องต้นวิภาจะพยายามไกล่เกลี่ยก่อน ซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละกรณี ถ้ากรณีที่ไกล่เกลี่ยไม่ได้ก็จะให้ตัดสินใจว่าจะเลิกกันหรือจะตกลงอย่างไร “ถ้าจะไม่อยู่ด้วยกันก็เลิกกันไปเลย เราจะใช้คำพูดแบบนี้มากกว่าให้หนักถึงตอนที่รัก

กันกว่าจะได้กัน หนักถึงประเด็นพวกนี้ด้วย เพราะถ้าทะเลาะกันแล้วยังอยู่ด้วยกันมันก็บาดหมางกัน ถ้าทะเลาะกัน ทำร้ายร่างกายกันก็ไม่ต้องอยู่ด้วยกัน แต่บางคนทะเลาะจนเป็นนิสัยก็มี ทะเลาะกันทุกวัน ถ้าแบบทะเลาะยังรักกันแบบนี้ก็มี ที่พยายามคือพยายามจะให้เห็นข้อเสียของการทะเลาะกันมากกว่าว่ามันไม่มีผลดี” บางครั้งวิภาถึงจำเป็นต้องใช้วิธีการพูดรุนแรงเพื่อให้คู่กรณีฉุกคิด “ที่บอก อะไรกันนักหนา แก่กันจนหัวหงอกแล้วนะ ยังไม่รู้จักอับอายชาวบ้าน ไม่ต้องทะเลาะกัน ถ้าคิดจะไม่อยู่ด้วยกันก็เลิกกันไปเลย แล้วคิดใหม่ว่าจะมาอยู่ด้วยกันจนป่านนี้ มันยาก มันลำบากขนาดไหน ทำอะไร รู้จักคิดบ้าง ถ้าเราไปขอขอร้องว่า อย่าทะเลาะกันมันก็จะมามีทิฐิใส่กัน พอเราพูดใส่แรงๆ ไป เขาก็ฉุกคิดขึ้นมา ตั้งแต่นั้นมาไม่ทะเลาะกันเลย”

นอกจากนี้วิภายังสะท้อนภาพปัญหาที่ตามมาจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว “สังคมเพื่อนบ้านก็มองว่าน่ารำคาญ ทะเลาะกันอยู่ได้ ลูกเห็นมันก็เป็นภาพที่ไม่ดี ส่วนใหญ่ที่เจอพ่อแม่ทะเลาะกันลูกจะค่อนข้างก้าวร้าว เรื่องพวกนี้เราจะสัมผัสเมื่อตอนเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพราะมันค่อนข้างจะใกล้ชิดกับชาวบ้านค่อนข้างเยอะแต่พอมายู่ตรงนี้ งานพวกนั้นก็เหมือนจะห่างไป เพราะว่าในชุมชนเราจริงๆ เรามีเวลาสัมผัสกับเขาหน่อยก็จะทิ้งช่วงห่าง แต่เราก็จะพูดคุยถ้าเราได้เข้าไปคุยกับกลุ่มผู้หญิงในหมู่บ้านในประเด็นพวกนี้กับเขา ว่าสิทธิของผู้หญิง การทำร้ายร่างกายข่มขืนข่มขืน กฎหมายมีไว้ดูแลครอบครองสิทธิของเราแล้ว เราไม่ใช่เป็นผู้หญิงเป็นภรรยาจะต้องทน”

กรณีที่ภรรยาถูกทำร้ายร่างกายแล้วไม่กล้าขอความช่วยเหลือ วิภาต้องใช้วิธีการเข้าไปช่วยเหลือให้คำปรึกษาถึงที่บ้าน “แบบนี้เราจะเข้าไปหาเขาในบ้าน ไปคุยกับเขา เพราะส่วนใหญ่เขาก็จะรู้จักเรา แต่จะไปคุยตอนที่สามีเขาไม่อยู่ คุยตอนสามีอยู่ไม่ได้ เพราะเขาก็จะไม่กล้าที่จะคุยอะไรกับเรา รอบแรกเขาไม่ยอมเพราะรักสามีมาก รอบสองไปอีกบอกกว่า ถ้าเราไม่ตัดสินใจตอนนี้ มันอาจจะสายเกินไปก็ได้ แต่ถ้าไม่ยอมจริงๆ ก็คงจะต้องเอาข้อกฎหมายเข้าไปช่วย เพราะว่าเป้าหมาย

ที่เราพูดก็คือ ในการที่ปล่อยให้ลูกไป แต่เราก็บอกกับตัวผู้หญิงที่เป็นแม่ว่า ถ้าเราคิดว่าจะให้ลูกสอง ความต้องการของสามีตัวเอง มันถูกต้องไหม แล้วอนาคตของลูก มันจะจบอยู่แค่นี้รีเปล่า ถ้าเราปล่อยเด็กไป เด็กอาจจะไปมีครอบครัวที่ดี มีคนดูแลเขาได้ เราจะดูแลเขาได้ตลอดไปไหม แล้วสามีคนนี้จะอยู่กับเราคนเดียวรีเปล่า เขาก็ยอมรับฟัง เขาก็บอกว่า เขาจะอยู่กับสามีคนนี้อะไรให้ลูกไปอยู่กับยายถึงจะโคนมันซ่อมหม้อยก็ยอมทน เขาก็บอกว่า ทำไมไม่เลิก ทำไมต้องทน ถ้าเราเลิกกับเขาเราอาจจะไปเจอคนดีๆ ไม่ต้องมาทนอยู่อย่างนี้ก็ได้ เราจะเป็นคนที่ไม่กล้าเกลี้ยให้คนที่ทะเลาะกันว่า ไม่ต้องทะเลาะกัน ถ้าไม่รักกันก็เลิกกันไปเลย ถ้าคิดจะอยู่ด้วยกันนะ ให้นึกถึงตอนที่รักกัน กว่าจะมาอยู่ด้วยกันมันยากขนาดไหน ถ้าไม่คิดจะอยู่ด้วยกัน ไม่ต้องมาทะเลาะกัน ไม่ต้องมาตีกัน เลิกกันไปเลย มันได้ผลนะ”

อรพันธ์ พูลสังข์

อาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบทในพื้นที่ 17 จังหวัด

ภาคเหนือของประเทศไทย รุ่นที่ 6

“เราก็จะมาคุยให้เขาฟังอยู่ตลอดในเรื่องบทบาทของสตรี ในทุกวันนี้เรามีสิทธิอะไรบ้าง อย่างสิทธิของการเป็นภรรยาแบบนี้ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นที่รองรับอารมณ์ของสามีตลอดไป”

เรื่องของสิทธิของสตรีในชนบท ซึ่งในชนบทท้องถิ่น ส่วนมากสตรีจะไม่ค่อยรู้สิทธิของตัวเอง แล้วก็ไม่ค่อยกล้าที่จะแสดงสิทธิ เราก็จะมาคุยให้เขาฟังอยู่ตลอดในเรื่องบทบาทของสตรี ในทุกวันนี้ เรามีสิทธิอะไรบ้าง อย่างสิทธิของการเป็นภรรยาแบบนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องเป็นที่รองรับอารมณ์ของสามีตลอดไป คือเราก็เป็นคนหนึ่งเหมือนกันที่ลงมาสนับสนุนสตรีให้มีสิทธิให้มีความคิดเป็นของตัวเองบ้าง อย่างสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ผู้ชายถึงเวลาเป็นสามี ไม่ใช่จะมาบังคับข่มขู่จะหลับนอน ถ้าผู้หญิงไม่ยอม คือเรามีสิทธิ ที่จะขัดแย้งได้ ซึ่งในสตรีที่

ทำงานด้วยกันก็มีมาปรึกษามากเหมือนกันว่า ถ้าไม่ยอมมันมันก็จะคบดี

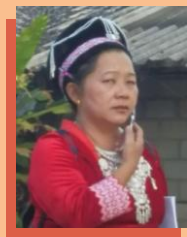
เราไปฝึกอบรมมาเลยมาขอคำปรึกษาเลยคิดว่า เราน่าจะมีความคิดเห็นที่ช่วยได้ เขาอาจจะให้ความไว้วางใจเรา อีกอย่างเราก็เป็นคนในชุมชนด้วย ก็เคยทำแอสซอสต์ให้มาก่อนหลายครั้งแล้ว บางทีที่เข้าไปก็เข้าไปสอบแอส ให้การช่วยเหลือเบื้องต้นตามบทบาทของศูนย์พัฒนาสังคม ค่อนข้างจะเจอเยอะมาก ในบทบาทของเจ้าหน้าที่บางคนก็เข้ามาร้องขอ จริงเท็จแค่ไหน เราก็ต้องลงไปสอบถามข้อเท็จจริงในพื้นที่ชุมชน เราก็เข้าไปสอบแอสสอบถามข้อเท็จจริง ไปประสานหน่วยงานหรือกองทุนหมู่บ้านที่มีในพื้นที่ที่จะเอามาจัดสวัสดิการให้กัน ได้ ส่วนหนึ่งก็มีแอสสงเคราะห์สำนักงาน แอสสงเคราะห์นี่เป็นเครื่องมือในการทำงานของกรมพัฒนา ก็จะเป็นเครื่องมือในการบริการเบื้องต้นสำหรับผู้ประสบปัญหาทางสังคมแบบนี้เราก็จะเอาเข้ามาในที่ประชุม ก็จะแก้ไขทีละแอสไป จบไป จนกว่าเขาจะอยู่ได้ในสังคมอย่างมีความสุข

เน่งน้อย แซ่เซ่ง

อาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิงชนบทในพื้นที่ 17 จังหวัด

ภาคเหนือของประเทศไทย รุ่นที่ 7

“ผู้หญิงต้องอยู่กับผู้ชายตลอด ถ้าแต่งงานกับเขาแล้ว ก็ต้องอยู่กับเขาตลอด จะเป็นจะตายอย่างไร ก็ต้องอยู่กับเขา จะกลับไปอยู่พ่อแม่ไม่ได้”

ประสบการณ์ผู้หญิงมั่งคนหนึ่งที่ลุกขึ้นมา

แข่งขัน ต่อสู้ ตอกกลับ ปรับเปลี่ยน ยาม

เผชิญหน้ากับวัฒนธรรมที่ให้อำนาจฝ่ายชายเป็นใหญ่ ส่วนผู้หญิงถูกมองเป็นเพียงวัตถุไร้ตัวตนเป็นทาสแรงงาน ในครัวเรือนและอุปถัมภ์ทายาทให้กับสายตระกูลสามี การเป็นเมียที่สยบยอมอยู่ใต้อำนาจตระกูลสามี จนเปลี่ยนความคิดและดินร่นที่จะหลุดออกจากกรอบวัฒนธรรมมั่งที่ครอบผู้หญิงมั่งให้ทนทุกข์ในวิถีจารีตวัฒนธรรมมั่ง กลายมาเป็นหญิง

หม้ายหย่าสามีที่ไม่หย่าตระกูล และผู้หญิงที่มุ่งมั่นทำงานพัฒนาชุมชนเพื่อสิทธิสตรีมั่ง โดยสร้างการปรับเปลี่ยนทางวัฒนธรรมมั่ง

แนนน้อย แซ่เซ่งถูกกักขังร่างกายและความคิดไว้ภายใต้ระบบสายตระกูลแซ่สามี หรือระบบปิตาธิปไตย จากลูกสาวที่ต้องเชื่อฟังพ่อแม่ จนช่วงกำลังจะเรียนจบมัธยมศึกษาตอนต้น แนนน้อยถูกคุกคามจากผู้ชายที่เคยเห็นหน้ากันแค่สองครั้ง เธอพบว่าตนเองต้องตกเป็นภรรยาคนที่สองของสามี เข้าสู่ความสัมพันธ์วัฒนธรรมผัวเมียครอบครัวมั่งที่ผู้หญิงต้องแบกรับภาระและความทุกข์จากความไม่เท่าเทียมทางเพศและสถานภาพเมียน้อย ที่ถูกกดผลักไสให้ไปอยู่ตำแหน่งท้ายสุดของครอบครัว

วัฒนธรรมมั่งเป็นสังคมที่สืบเชื้อสายผ่านฝ่ายชายที่ได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมจีนให้อำนาจฝ่ายชายเป็นใหญ่มีเมียได้หลายคน เมื่อแต่งงานแล้วผู้หญิงต้องไปอาศัยอยู่บ้านและนับถือผีทางตระกูลสามี และ “ยอมรับได้” ให้ผู้ชายมีเมียได้หลายคน ในหมู่บ้านที่ แนนน้อยอาศัยยังมีผู้ชายที่มีภรรยาหลายคนอยู่จำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่เป็นลักษณะผัวเดียวเมียเดียว ประมาณ 90% ที่มีเมียหลายคนสาเหตุสำคัญมี 2 สาเหตุ คือ ภรรยาหลวงไม่มีลูกชายและเจ้าชู้ เอาความสนุก สังคมมั่งเป็นสังคมปิตาธิปไตยที่มีกระบวนการซับซ้อนในการสร้างและธำรงอำนาจให้แก่ฝ่ายชายถ่ายทอดอำนาจไว้อย่างเหนียวแน่นในระบบตระกูลแซ่ที่สืบทอดสายตระกูลทางฝ่ายชาย ผู้หญิงจะมีตัวตนต่อเมื่อมีผู้ชายเป็นเสาหลักให้พึ่งพิงตลอดชีวิตและรวมถึงชีวิตหลังความตาย

แนนน้อยเล่าถึงตอนที่เข้ามาอยู่บ้านสามีในฐานะเมียน้อยว่า ลักษณะบ้านมีห้องๆเล็กๆกันให้ลูกชายนอน ส่วนลูกสาวก็นอนข้างนอก ถ้าลูกชายมีภรรยาสองคนก็จะอยู่ในห้องเดียวกัน

“ตอนที่แต่งงานแล้วนอนกับเขาเป็นตอนที่กลัวที่สุดในชีวิตนอนด้วยกัน 3 คน ที่จะนอนตะแคงข้างเดียวไม่กล้าขยับตัวเลยแล้วทำไมไม่กลับบ้าน เพราะความเชื่อของมั่ง คือ ถ้าข้ามประตูไปแล้ว จะกลับมาไม่ได้อีกก็เลยทำให้เราต้องอยู่ต่อไปเรื่อยๆ เหมือนกับเราเป็นทาสเขาไปเลย”

นอกจากนี้แนนน้อยยังต้องเผชิญกับความอยุติธรรมในครอบครัว “ทำไมเงินเราก็เป็นคนหา... เวลาที่ลูกเราขอตั้งค์ ทำไมต้องว่าลูกเรา แล้วเวลาที่ลูกเขาขอกลับไม่ได้ว่าอะไรเลย เมียหลวงจะเป็นคนคุมเงิน เงินหามาได้ทำอะไรก็ต้องให้เมียหลวงเก็บ เวลาจะใช้ก็ต้องไปขอจากเขา... พี่ก็พยายามที่จะอธิบายให้แม่ใหญ่ฟังว่าแบบนี้ ทำไมไม่ถูก มันจะเป็นการเอาเปรียบกัน...” “ความยุติธรรมของพี่ก็คือในสิ่งที่เมียหลวงได้ พี่ก็ควรจะได้ด้วย ในสิ่งที่ลูกของเมียหลวงได้ ลูกพี่ก็ควรจะได้ด้วย และการทำงานพี่ก็ทำงานหาเงินมาได้ แล้วทำไมที่ไม่มีสิทธิที่จะใช้เงิน”

สิ่งเหล่านี้สร้างความเก็บกด อัดอั้นตันใจและโกรธ เสียใจ แต่ต้องอดทนภายใต้กรอบวัฒนธรรมมั่ง ความรู้สึกที่ได้รับ ความไม่เป็นธรรมค่อยๆ กัดกินจิตใจให้เจ็บปวดอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ความกดดันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากคำพูดและการกระทำของสามี แม้ในเวลาที่เขาเจ็บป่วย ก็ยังถูกใช้งานจากความทุกข์ภายใต้การกดทับทางวัฒนธรรมผ่านครอบครัวสามี ตอนนั้นแนนน้อยเริ่มคิดว่ามัน ไม่ยุติธรรมทั้งกับตัวเองและลูกๆ ที่เกิดจากตนเอง ทำให้แนนน้อยคิดต่อต้านและรู้สึกถึงความไม่ยุติธรรม จนเริ่มคิดที่จะออกมาอยู่นอกชุมชน เริ่มทำการค้าขายทำได้ดีมาก ทำให้แนนน้อยได้คิดว่าแยกตัวออกมาทำการค้าเองมีรายได้ดีกว่าตอนอยู่กับสามีเยอะ แนนน้อยมีรายได้ที่คิดว่าสร้างความไม่พอใจให้สามี ระหว่างนั้นสามีก็บอกว่าจะไม่แบ่งมรดกให้และมักพยายามหาสาวมาเยาะเย้ย

“เราก็อยู่ไปด้วยวัน ๆ ร้องให้ไปด้วย ไม่มีความสุข พออายุมากขึ้น ก็หมดความอดทนแล้ว ที่เลยออกจากบ้านเขา ตอนนั้นก็ทำงานสังคมแล้วเรียนรู้เรื่องสิทธิบ้าง เลยออกจากชุมชนทำงานในเมือง พอมาอยู่ในชุมชนอีกเรารู้สึกว่าไม่ค่อยมีความสุขอีก อาจเป็นเพราะว่าเราอายุมากขึ้น ได้แต่คิดว่า ทำไม่ไม่ทำอย่างนี้ ทำไม่ไม่ยุติธรรมเลย ผู้ที่ไม่มีความสุขรับผิดชอบ อะไรๆ ก็ให้เมียๆ เป็นคนรับผิดชอบหมด เวลาที่สามีมาด้วยก็ขับรถแล้วชนของเสร็จก็ไปอ่านหนังสือ แฟนคนนี้ไม่เคยช่วยเลย เมียทั้งสองตั้งของไม่เคยช่วยเลย ฝนตกเขาก็จะอยู่ในรถกอดอกแล้วเมียน้อยเมียหลวงทั้งสองคนแข่งกันเก็บของกลัวเปียกฝน ความคิดของเราตอนนั้น คือ ทั้งหมดคือหน้าที่ของเราผู้หญิง ส่วนผู้ชายต้องเป็นอย่างนั้นอยู่แล้ว นี่เป็นความคิด ณ ตอนนั้นเลยไม่ได้ว่าอะไรเขา เลยปล่อยเขา มาตอนหลังก็รู้สึกว่ามีอะไรดีขึ้นเลย”

ในสังคมมีการหย่าร้างมีขึ้นเป็นเรื่องของคนสองคน ต้องได้รับการตัดสินใจจากผู้อาวุโสประจำตระกูล ผู้หญิงที่ฟ้องหย่าจะต้อง เสียค่าปรับและไม่มีที่ยืนในสังคมและไม่สามารถกลับไปครอบครัวเดิมได้ เวลาเสียชีวิตไม่มีผู้มาทำพิธีเช่นไหว้ ทำให้ผู้หญิงม่ายจึงต้องหาสามีใหม่ บางคนต้องยอมแต่งงานเป็นเมียที่สองสามของผู้ชายมั่ง บางคนเปลี่ยนศาสนา แม่ม่ายมักถูกปฏิบัติอย่างดูถูกเหมือนเป็นวัตถุทางเพศ ที่ผู้ชายมั่งจะหาโอกาสเข้ามาโอ้อวดปฏิบัติเหมือนเป็นวัตถุทางเพศ ที่ผู้ชายมั่งจะหาแม่แล้ว ผู้หญิงมั่งที่แต่งงานแล้วจึงยอมอดทนถูกกดขี่จากสามีหรือครอบครัวสามีแทนที่จะหย่าร้าง เพราะมีความเชื่อว่ามีเมื่อหย่าแล้วไม่สามารถกลับไปนับถือผีบรรพบุรุษของพ่อแม่ตนเองเหมือนเดิมได้ กลายเป็นวิญญาณเร่ร่อน วัฒนธรรมและความเชื่อเหล่านี้ได้ตกทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงปัจจุบัน แต่แน่นอนไม่คิดที่จะให้ผู้หญิงมั่งทำตามวิธีของคน เพราะมองว่าเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

“คนเราไม่ได้เหมือนกัน ทุกอย่างก็ขึ้นอยู่กับเราเอง แต่ถ้าทนไม่ได้ก็ลองเอาสิ่งดีกับสิ่งที่ไม่ดีมาวัดกัน อะไรมากน้อยกว่ากัน มีกรณีหนึ่งที่เคยรู้ให้เลิกกันไป เขาเป็นน้องสะใภ้ น้องชายนั้นกินเหล้า ทุกวัน กินแล้วก็ทะเลาะกันกับเมีย ดบตีเมีย ที่ต้องไปไกลเกลี้ยประจำ พี่บอกว่าทะเลาะกันก็ทะเลาะ แต่ห้ามตี ห้ามใช้ความรุนแรงกัน”

นอกจากนี้แง่ๆ ยังบอกว่าอีกว่าถ้าให้เลือกคงเลือกการทำงานพัฒนาในพื้นที่เพราะมุ่งมาทางนี้แล้ว อยากจะพัฒนาให้ผู้หญิงมี สิทธิที่มากขึ้นและแสดงให้เห็นด้วยการกระทำ ต้องเริ่มต้นที่ตัวเอง ประสบการณ์ตรงการเรียนรู้จากบริบทแวดล้อม และการเรียนรู้ผ่านความรู้สึก ดีใจ โศกเศร้า เจ็บปวดทางร่างกาย เจ็บใจ ยามปะทะกับความอยุติธรรมที่โหดร้าย และร่างกายของผู้หญิง ล้วนเป็นแหล่งที่มาของความรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ประสบการณ์(ความรู้)สอนให้ผู้หญิงเลือกรับหรือปฏิเสธ ต่อสู้ ต่อรองหรือทำใจ หลบหลีก และสอนให้เลือกใช้ข้อได้เปรียบหรือพฤติกรรมต่อต้าน โครงสร้างวัฒนธรรมที่กระทำการผ่านวาทกรรมที่ว่าด้วยศีลธรรม ศาสนา ครอบครัว อคติทางเพศ อาทิ ความเป็นเมียน้อย หญิงม่าย ความมีสิทธิเหนือเนื้อตัวร่างกาย หรือแม้แต่พื้นที่ทางจิตวิญญาณ อันเป็นชายไยแก้วที่ดาหน้าปะทะกระแทกผู้หญิงชาติพันธุ์ต่างๆ ไม่จบสิ้น...

เพศภาวะในอาเซียน : ความรุนแรงและความหวัง

เสวนาวิชาการรณรงค์ยุติความรุนแรงทางเพศ
เนื่องในเดือนยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

วันอาทิตย์ที่ 23 – วันอังคารที่ 25 พฤศจิกายน 2557

ณ ห้องประชุม ชั้น 2 ศูนย์สตรีศึกษา ภาควิชาสตรีศึกษา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

"เพศภาวะในอาเซียน ความรุนแรงและความหวัง" กิจกรรมเนื่องในเดือนยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยความร่วมมือระหว่าง ศูนย์สตรีศึกษา ภาควิชาสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ร่วมกับ คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ ในคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, องค์การเพื่อการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มพลังของผู้หญิงแห่งสหประชาชาติ (UN Women), มูลนิธิผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาชนบท (FORWARD), Asia Pacific Forum on Women, Law and Development (APFLD) กิจกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วย การเสวนาโต๊ะกลม "จากในครัวถึงรั้วมหาวิทยาลัย" พร้อมเสนอแผนปฏิบัติการจากกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรงในด้านต่างๆ, กิจกรรม Flash Mob, การเดินรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี พร้อมทั้งการเสนอ "ข้อเรียกร้องของสตรี เพื่อยุติความรุนแรง" โดยตัวแทนกลุ่มสตรีเครือข่ายสตรี มีผู้สนใจที่เข้าร่วมในการเสวนาเกือบ 100 คน

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ มุ่งหวังเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง พัฒนาความเสมอภาค และยกระดับการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของประชาชนในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้หญิง กลุ่มชาติพันธุ์ และผู้มีเพศภาวะที่หลากหลาย พร้อมทั้งขับเคลื่อนเกี่ยวกับความยุติธรรมที่ค้ำประกันถึงสิทธิของผู้หญิงกับหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ก่อนนำข้อคิดเห็นที่ได้ไปหารือ-กำหนดยุทธศาสตร์ การปรับปรุง และพัฒนากฎหมายด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ อันจะนำไปสู่ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายด้านความเสมอภาคต่อไป

ข้อเรียกร้อง

ของเครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงภาคเหนือ เนื่องในวันยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง 25 พฤศจิกายน 2557

ประเทศไทยเป็นรัฐภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุก
รูปแบบ (CEDAW) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2528 รัฐจึงมีพันธกิจในการสร้างมาตรการและกฎหมายต่างๆ
เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบต่อผู้หญิง รวมถึงเครือข่ายผู้หญิงภาคประชาชนได้มีข้อเสนอ
ในหมวดสิทธิเสรีภาพว่าด้วยความเท่าเทียมกันทำให้บุคคลยอมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความ
คุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น
ธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ
ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม
ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

“เครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงภาคเหนือ” ประกอบด้วยเครือข่าย
ผู้หญิงจากหลากหลายสาขาอาชีพรวมทั้งภาควิชาการและภาคประชาสังคมที่ทำงานเกี่ยวกับสิทธิ
สตรีและความเสมอภาคระหว่างเพศ โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อจัดการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
ระหว่างเพศ (2) เพื่อผลักดันให้รัฐธรรมนูญ มีมิติด้านความเสมอภาคระหว่างเพศ และ (3) เพื่อให้
การบริหารประเทศเกิดความยั่งยืนสมดุลระหว่างพลเมืองกลุ่มต่างๆ

“เครือข่ายรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงภาคเหนือ” มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล
และคณะกรรมการร่างสภาร่างรัฐธรรมนูญเพื่อกำหนดบทบัญญัติส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
ความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลทุกเพศสภาพและคุ้มครองผู้หญิงให้ปลอดภัยจากความรุนแรง
เพราะเหตุแห่งเพศใน รูปแบบต่างๆ ทั้งในครอบครัวและในพื้นที่สาธารณะ ดังต่อไปนี้

ผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง

- รัฐต้องจัดทำนโยบายและมาตรการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของผู้หญิงชนเผ่าพื้นเมือง
เพื่อให้เข้าถึง การพัฒนาศักยภาพ สวัสดิการทางสังคม และการรับบริการของรัฐ อาทิ
สิทธิด้านการศึกษา สิทธิด้านอนามัยเจริญพันธุ์ การพิสูจน์สถานะบุคคลเพื่อได้รับ
สัญชาติ โดยต้องยึดหลักปฏิบัติ ตามอนุสัญญา ว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทาง
เชื้อชาติในทุกรูปแบบ (CERD) และ ปฏิญญาสหประชาชาติว่าด้วย สิทธิชนเผ่าพื้นเมือง
(UNDRIP)

ผู้หญิงแรงงานข้ามชาติ

- รัฐต้องยุติการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงแรงงานข้ามชาติการเข้าถึงสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์ พระราชบัญญัติกองทุนประกันสังคม พระราชบัญญัติเงินทดแทน ตลอดจนยุติการเลือกปฏิบัติต่อเด็กที่เป็นลูกของแรงงานข้ามชาติ เพื่อเข้าถึงสิทธิการศึกษาในไทยได้ตามกฎหมายในการเข้าถึงสิทธิในการได้รับการศึกษา โดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ผู้หญิงทุกคนและทุกเพศสภาพที่ทำงานบริการ (Sex Worker)

- รัฐต้องยุติการเลือกปฏิบัติต่อพนักงานบริการอันเนื่องมาจากอาชีพ และไม่ถือว่าเป็นอาชีพผิดกฎหมาย และยอมรับให้เป็นอาชีพภายใต้กฎหมายแรงงาน มีสวัสดิการ และมีอำนาจอนามัยในที่ทำงานให้แก่พนักงานบริการ

ผู้หญิงที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี/เอดส์

- รัฐต้องจัดระบบการบริการสุขภาพให้กับผู้หญิงที่อยู่ร่วมกับเอชไอวี/เอดส์สามารถเข้าถึงการรักษาและมีทางเลือกในการดูแลสุขภาพตนเอง และมีกระบวนการให้บริการปรึกษา และมีทางเลือกในการตัดสินใจด้านอนามัยเจริญพันธุ์ของตนเอง เช่น ทางเลือกในการคุมกำเนิด ทางเลือกที่จะตั้งครรภ์หรือยุติการตั้งครรภ์

ผู้หญิงพิการ

- รัฐต้องจัดระบบการบริการตรวจสุขภาพทางเพศ อนามัยเจริญพันธุ์ รวมถึงระบบสืบพันธุ์อย่างเหมาะสมและทั่วถึงให้กับกลุ่มผู้หญิงพิการทุกประเภทความพิการ และสามารถเข้าถึงบริการที่มีทางเลือกในการดูแลสุขภาพตนเอง โดยเคารพในการตัดสินใจของผู้หญิงพิการมิใช่การตัดสินใจหรือเห็นสมควรจากเจ้าหน้าที่คัดกรอง
- ควรมีระบบบริการข้อมูล รวมถึงระบบในการให้คำปรึกษา ที่ละเอียดอ่อนต่อกลุ่มผู้หญิงพิการ เด็กและผู้ปกครอง ในการดูแลสุขภาพทางเพศ อนามัยเจริญพันธุ์อย่างรอบด้าน และไม่ละเมิดสิทธิในการทำหมั้นให้กับเด็กและผู้หญิงพิการ

ผู้หญิงกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิรูปประเทศไทย

- รัฐต้องสนับสนุนให้เกิด” ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมโอกาสและความเสมอภาคระหว่างเพศ พ.ศ. (ฉบับประชาชน)” เพื่อนำไปสู่กลไกการส่งเสริมสิทธิในด้านต่างๆ ตลอดจนนำไปสู่การปฏิรูปกลไกระดับชาติ เพื่อดำเนินการให้มีหลักประกันว่าจะมีสถาบันระดับชาติที่ทำงานด้านส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศอย่างเป็นรูปธรรม

- รัฐต้องมีการทำงานเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสร้างกลไกเพื่อขจัดการเลือกปฏิบัติและอคติทางเพศ เพื่อยุติความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงเพราะเหตุแห่งเพศ
- รัฐต้องมีนโยบายที่เอื้อต่อระบบบริการในการให้ข้อมูล การให้คำปรึกษาอย่างรอบด้านกับผู้หญิง และเยาวชนผู้หญิง ไม่ละเมิดสิทธิในการทำหมั้น การตรวจเลือด (VCCT) อุปกรณ์การคุมกำเนิดที่ไม่มีทางเลือก การยุติการตั้งครรภ์ และสนับสนุนร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์และสุขภาพทางเพศ พ.ศ. (ฉบับประชาชน)”

องค์กรร่วมแถลงการณ์

1. ศูนย์สตรีศึกษา ภาควิชาสตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. มูลนิธิผู้หญิง กฎหมายและการพัฒนาชนบท (ผกฏ)
3. ชมรมอาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิง
4. Asia Pacific Forum on Women Law and Development, APWLD
5. มูลนิธิเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา
6. มูลนิธิพัฒนาภาคเหนือ
7. เครือข่ายสตรีชนเผ่าแห่งประเทศไทย (คสช.)
8. มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ (MAP Foundation)
9. Shan Women's Action Network (SWAN)
10. มูลนิธิริักษ์ไทย
11. มูลนิธิเอ็มพาวเวอร์
12. ศูนย์พัฒนาวัฒนธรรมและนโยบายการศึกษา
13. โครงการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์อนาคตเยาวชน (Sangsan)
14. ศูนย์ญาณากร แหล่งเรียนรู้คนพิการ
15. มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยไทย
16. มูลนิธิเอ็มพลัส เชียงใหม่
17. เครือข่ายความหลากหลายทางเพศ

เรียบเรียงจาก

- BRANDBUFFET TEAM. นิตยสาร Marie Claire ขวนท้าวรอยซ้ำได้ตา รณรงค์หยุดทำร้าย“ผู้หญิง”, 13 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.brandbuffet.in.th/2013/11/women-against-abuse-marie-claire/>
- chatchawan panyapayattjati. ขสมก. ผนึกยูเอ็นวีเมน ร่วมสร้างพื้นที่โดยสภารลดการคุกคามทางเพศ, 20 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.thaihealth.or.th>
- Matichon online.ป้ายลิสตติกไต้ตา แคมเปญเต็ด “ต่อต้านความรุนแรง” หวังกระแสในเน็ตผลักดัน, 15 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1384510349
- ขสมก.เปิดตัว “รจเมล์ปลอดรภัย” ขจัดการคุกคามทางเพศต่อสตรี, 20 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2013/11/49881>
- ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. งานวิจัยเรื่อง “เสียงของผู้หญิงฐานรากกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา: กรณีศึกษาอาสาสมัครกฎหมายเพื่อผู้หญิง 17 จังหวัดภาคเหนือ”
- เวทีเสวนาความรุนแรงทางเพศเฝเด็ก-ผู้หญิง” ถูกทำร้ายทุก 15 นาที, 28 มีนาคม 2557, จาก <http://news.thaipbs.or.th/>

ภาพประกอบ

- ShutterstockInternational Day for the Elimination of Violence against Women, จาก<http://www.earthtimes.org/politics/international-day-elimination-violence-women/2246/#sthash.FyfJm6jD.dpuf>
- Matichon online.ป้ายลิสตติกไต้ตา แคมเปญเต็ด “ต่อต้านความรุนแรง” หวังกระแสในเน็ตผลักดัน, 15 พฤศจิกายน 2556 จาก http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1384510349
- ขสมก.เปิดตัว “รจเมล์ปลอดรภัย” ขจัดการคุกคามทางเพศต่อสตรี, 20 พฤศจิกายน 2556, จาก <http://www.prachatai.com/journal/2013/11/49881>
- The International Day for the Elimination of Violence Against Women, จาก <http://www.wafagal.com/2010/11/international-day-for-elimination-of.html>